ՄԱՍ 10. ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՀԻՄՆԱՐԱՐ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ, ԵՐԿՐՈՒՄ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԵՎ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՍՏ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԵՎ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ

Հայաստանի Հանրապետության
Ազգային վիճակագրական ծառայություն

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՀԻՄՆԱՐԱՐ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ, ԵՐԿՐՈՒՄ ՀԱՇՎԱՌՄԱՆ ԵՎ ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԸՍՏ ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ԵՎ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԻ

ՄԱԿ-ի պաշտոնական վիճակագրության հիմնարար սկզբունքները

(ընդունված ՄԱԿ-ի Եվրոպական տնտեսական հանձնաժողովի 47-րդ նստաշրջանում՝ Ժնև, 15.04.1992թ. և ՄԱԿ-ի վիճակագրական հանձնաժողովի կողմից՝ 14.04.1994թ. ու հավանության արժանացած ՄԱԿ-ի Գլխավոր Վեհաժողովի կողմից՝ 68/261 Բանաձև, 29.01.2014թ.)

1. *նշանակալիություն, օբյեկտիվություն և մատչելիություն,*
2. *պրոֆեսիոնալ ստանդարտներ և էթիկա,*
3. *հաշվետվություն և թափանցիկություն,*
4. *սխալ օգտագործման կանխում,*
5. *պաշտոնական վիճակագրության աղբյուրներ,*
6. *գաղտնիություն,*
7. *օրենսդրություն,*
8. *ազգային համակարգում,*
9. *միջազգային ստանդարտների օգտագործում,*
10. *միջազգային համագործակցություն*

Եվրոպական վիճակագրության փորձառության օրենսգրքի սկզբունքները

(ընդունված վիճակագրական ծրագրային կոմիտեի կողմից՝ 24.02.2005թ.)

1. *մասնագիտական անկախություն,*
2. *տվյալների հավաքագրման իրավասություն,*
3. *ռեսուրսների բավարարվածություն,*
4. *որակի ապահովման պարտավորություն,*
5. *վիճակագրական գաղտնիություն,*
6. *անաչառություն և օբյեկտիվություն,*
7. *մեթոդաբանության հիմնավորվածություն,*
8. *վիճակագրական գործընթացների հիմնավորվածություն,*
9. *ռեսպոնդենտների ծանրաբեռնվածության չափավորություն,*
10. *արդյունավետություն,*
11. *արդիականություն,*
12. *ճշգրտություն և հուսալիություն,*
13. *յուրաժամանակություն և ճշտապահություն,*
14. *փոխկապակցություն և համադրելիություն,*
15. *մատչելիություն և պարզություն:*

«Եվրամիության և համագործակցության անդամ երկրների վիճակագրական մարմինների անկախության, ամբողջականության և հաշվետու լինելու մասին» հանձնաժողովի կոմունիկատը Եվրամիության Պառլամենտին և Խորհրդին, Բրյուսել, 25.05.2005

Պաշտոնական վիճակագրության դերը

- Կենտրոնացված պլանային տնտեսակարգի պայմաններում → Պետության հաշվետար → Եվ՛ վիճակագրական, և՛ վարչական տեղեկատվության մատակարար
- Ազատական տնտեսակարգի պայմաններում → Տեղեկատվություն մատակարարող ողջ հասարակությանը → Միայն վիճակագրական տեղեկատվության մատակարար (վարչական տեղեկատվության օգտագործող)

Վիճակագրության յուրաժամանակության, որակի, ամբողջականության և օգտավետության համաձայնեցվածության բնութագիրը

Ժամանակ / Յուրաժամանակություն	Որակ	Ամբողջա-կանություն	Օգտավետությունը[1] (կիրառական նշանակությունը)
Քիչ / *գերօպերատիվ*	*ցածր*	*թերի*	*զուտ միտումների մասով օպերատիվ վճիռների համար*
Միջին / *օպերատիվ*	*միջին*	*միջին*	*որոշումների համար*
Երկար / *պակաս արդիական*	*բարձր*	*լիակատար*	*վերլուծությունների համար*

[1]«Վիճակագրական տվյալները համաձայնեցված են կամ համատեղելի խելամիտ ժամանակահատվածում»՝ համաձայն «Եվրոպական վիճակագրության փորձառության օրենսգրքի» սկզբունք 14-րդի՝ Համաձայնեցվածություն և համադրելիություն (ընդունված 24.02.2005թ. Վիճակագրական ծրագրային կոմիտեի նիստի ժամանակ և հաստատված Եվրոպական Համայնքների հանձնաժողովի կողմից (Բրյուսել, 25.05.2005թ. COM(2005) 217)):

Ժողովրդական տնտեսության ճյուղերի համամիութենական դասակարգչի (ԺՏՃՀԴ) կառուցվածքը ճյուղերի մակարդակով[1]

Ճյուղի ծածկագիրը	Բովանդակություն
10000	Արդյունաբերություն
20000	Գյուղատնտեսություն
30000	Անտառային տնտեսություն
40000	Ձկնային տնտեսություն
50000	Տրանսպորտ և կապ
60000	Շինարարություն
70000	Առևտուր և հասարակական սնունդ
80000	Նյութատեխնիկական մատակարարում և իրացում
81000	Մթերումներ
82000	Լրատվա-հաշվողական սպասարկում
83000	Անշարժ գույքի հետ կապված գործառնություններ
84000	Շուկայի գործառումն առևտրային գործունեություն
85000	Երկրաբանություն և ընդերքի հետախուզում, գեոդեզիա և հիդրոօդերևութաբանական ծառայություն
86000	Բնակչության կենցաղային սպասարկման արտադրական ձևեր
87000	Նյութաարտադրական ոլորտի գործունեության այլ տեսակներ
90000	Բնակարանային-կոմունալ տնտեսություն
90300	Բնակչության կենցաղային սպասարկման ոչ արտադրական ձևեր
91000	Առողջապահություն, ֆիզկուլտուրա և սոցիալական ապահովություն
92000	Կրթություն
93000	Մշակույթ և արվեստ
95000	Գիտություն և գիտական սպասարկում
96000	Վարկավորում, ֆինանսներ և ապահովագրություն
97000	Կառավարման մարմինների ապարատ
98000	Կուսակցական և հասարակական կազմակերպություններ

[1] Կիրառվել է մինչև 2000թ. ներառյալ:

Տնտեսական գործունեության տեսակների դասակարգչի խմբ.1 (NACE 1) կառուցվածքը բաժինների մակարդակով[2]

Բաժին	Բովանդակություն
A	Գյուղատնտեսություն, որսորդություն և անտառային տնտեսություն
B	Ձկնորսություն, ձկնաբուծություն
C	Հանքագործական արդյունաբերություն
D	Մշակող արդյունաբերություն
E	Էլեկտրաէներգիայի, գազի, ջրի արտադրություն և բաշխում
F	Շինարարություն
G	Առևտուր, ավտոմեքենաների կենցաղային արտադրատեսակների և անձնական օգտագործման իրերի նորոգում
H	Հյուրանոցներ և ռեստորաններ
I	Տրանսպորտ և կապ
J	Ֆինանսական գործունեություն
K	Անշարժ գույքի հետ կապված գործառնություններ, վարձակալում և սպառողներին ծառայությունների մատուցում
L	Պետական կառավարում
M	Կրթություն
N	Առողջապահություն և սոցիալական ծառայությունների մատուցում
O	Կոմունալ, սոցիալական և անհատական ծառայությունների մատուցում
P	Տնային տնտեսությունների վարման ծառայություններ
Q	Օտարերկրյա կազմակերպությունների գործունեություն

[2] Կիրառվել է 2001-2009թթ. ներառյալ:

ԺՏՃՀԴ-ից NACE 1-ին անցման համեմատական սխեմա «Արդյունաբերություն» ճյուղի օրինակով

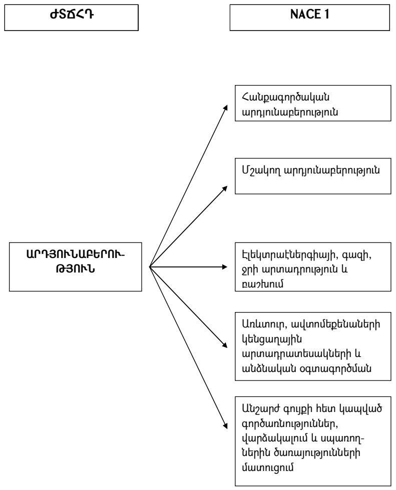

ԺՏՃՀԴ-ի և NACE 1-ի համեմատական սխեմա «Բնակարանային-կոմունալ տնտեսություն» ճյուղի օրինակով

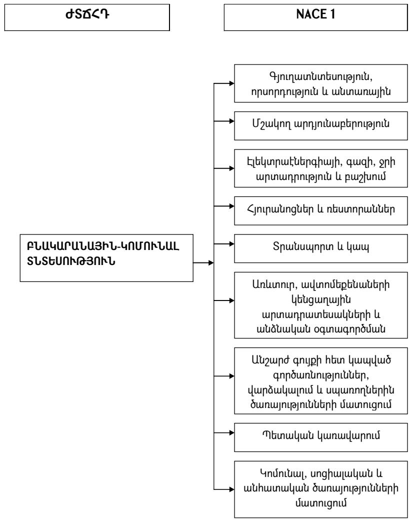

NACE 1-ի և NACE 2[1]-ի հիմնական փոխկապվածությունը՝ բաժինների մակարդակով

NACE 1		NACE 2	
Բաժին	**Բովանդակություն**	**Բաժին**	**Բովանդակություն**
A	Գյուղատնտեսություն, որսորդություն և անտառային տնտեսություն	A	Գյուղատնտեսություն, անտառային տնտեսություն և ձկնորսություն
B	Ձկնորսություն, ձկնաբուծություն		
C	Հանքագործական արդյունաբերություն	B	Հանքագործական արդյունաբերություն և բացահանքերի շահագործում
D	Մշակող արդյունաբերություն	C	Մշակող արդյունաբերություն
E	Էլեկտրաէներգիայի, գազի, ջրի արտադրություն և բաշխում	D E	Էլեկտրականության, գազի,գոլորշու և լավորակ օդի մատակարարում. Ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում և վերամշակում
F	Շինարարություն	F	Շինարարություն
G	Առևտուր, ավտոմեքենաների, կենցաղային արտադրա-տեսակների և անձնական օգտագործման իրերի նորոգում	G	Մեծածախ և մանրածախ առևտուր. Ավտոմեքենաների և մոտոցիկլների նորոգում
H	Հյուրանոցներ և ռեստորաններ	I	Կացության և հանրային սննդի կազմակերպում
I	Տրանսպորտ և կապ	H J	Փոխադրումներ և պահեստային տնտեսություն Տեղեկատվություն և կապ
J	Ֆինանսական գործունեություն	K	Ֆինանսական և ապահովագրական գործունեություն
K	Անշարժ գույքի հետ կապված գործառնություններ, վարձակալում և սպառողներին ծառայությունների մատուցում	L M N	Անշարժ գույքի հետ կապված գործունեություն Մասնագիտական, գիտական և տեխնիկական գործունեություն Վարչարարական և օժանդակ գործունեություն
L	Պետական կառավարում	O	Պետական կառավարում և պաշտպանություն, պարտադիր սոցիալական ապահովություն
M	Կրթություն	P	Կրթություն
N	Առողջապահություն և սոցիալական ծառայությունների մատուցում	Q	Առողջապահություն և բնակչության սոցիալական սպասարկում
O	Կոմունալ սոցիալական և անհատական ծառայությունների մատուցում	R S	Մշակույթ, զվարճություններ և հանգիստ Սպասարկման այլ ծառայություններ
P	Տնային տնտեսությունների վարման ծառայություններ	T	Տնային տնտեսությունների գործունեություն որպես գործատու. Տնային տնտեսություններում չտարբերակված ապրանքների և ծառայությունների արտադրություն սեփական սպառման համար
Q	Օտարերկրյա (էքստերիտորալ) կազմակերպությունների գործունեություն	U	Օտարերկրյա կազմակերպությունների և մարմինների գործունեություն

[1] Կիրառության մեջ է սկսած 2010թ.-ից:

Գծապատկեր.
Շրջակա միջավայրից տարաբնեռ հակվածությամբ մասնակիցներ

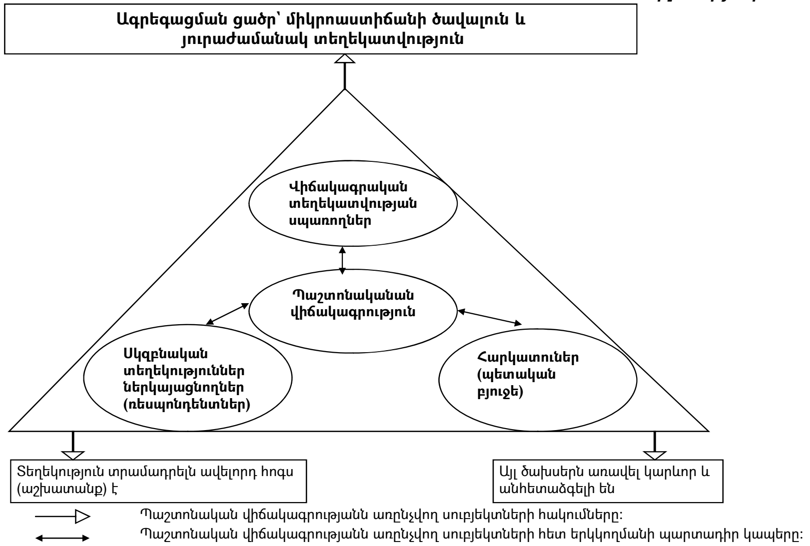

Վիճակագրական նպատակով տեղեկատվության հավաքագրման գործիքները

1. Համատարած հաշվառումների գործիք.

1.1 մարդահամարներ,
1.2 գյուղատնտեսության համատարած հաշվառումներ,
1.3 տնտեսական համատարած հաշվառումներ:

2. Պարբերական հաշվառումների գործիք.

2.1 կազմակերպություններ և անհատ ձեռնարկատերեր,
2.2 պետական մարմիններ,
2.3 տեղական ինքնակառավարման մարմիններ:

3. Ընտրանքային հաշվառումների գործիք.

3.1 ֆիզիկական անձինք (ներառյալ տնային տնտեսություններ),
3.2 կազմակերպություններ և անհատ ձեռնարկատերեր,
3.3 պետական մարմիններ,
3.4 տեղական ինքնակառավարման մարմիններ:

Սկզբնական վիճակագրական տեղեկատվություն տրամադրողները (ռեսպոնդենտները)

1. *ֆիզիկական անձինք (ներառյալ տնային տնտեսություններ),*
2. *կազմակերպություններ և անհատ ձեռնարկատերեր,*
3. *պետական մարմիններ,*
4. *տեղական ինքնակառավարման մարմիններ:*

Սկզբնական տեղեկատվություն ներկայացնողների (ռեսպոնդենտների) սկզբնական հաշվառման համակարգեր

1.Ֆիզիկական անձինք.

1.1 քաղաքացիաիրավական հարաբերությունները բնութագրող պաշտոնական փաստաթղթեր,
1.2 կամավոր և հայտցողական կարծիքներ, բանավոր պատասխաններ:

2. Կազմակերպություններ.

2.1 հաշվապահական հաշվառման փաստաթղթեր,
2.2 հարկային հաշվառման փաստաթղթեր,
2.3 մաքսային հաշվառման փաստաթղթեր,
2.4 քվազիֆիսկալ ոլորտի հանրային ծառայություններ մատուցող կազմակերպությունների ռեգիստրներ,
2.5 գործառնական մշտադիտարկման, գործավարական, կազմակերպական և այլ փաստաթղթեր,

(շարունակություն)

3. Պետական մարմիններ.

3.1 պետական լիազորությունների շրջանակում ձևավորված վարչական ռեգիստրներ,

3.2 գործառնական մշտադիտարկման, գործավարական, կազմակերպական և այլ փաստաթղթեր:

4. Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ.

4.1 տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների շրջանակում ձևավորված վարչական ռեգիստրներ,

4.2 գործառնական մշտադիտարկման, գործավարական, կազմակերպական և այլ փաստաթղթեր:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐՆԵՐԻ* ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

- պաշտոնական վիճակագրությունը, որպես վիճակագրական տեղեկատվություն մատակարարող, իրավասու է օգտագործել և ձևափոխել վարչական ռեգիստրներից ստացված տեղեկատվությունը՝ վիճակագրական սահմանումներին և դասակարգիչներին դրանց համապատասխանությունն ու համադրելիությունը ապահովելու նպատակով,
- այդ եղանակով ստացված տվյալները չեն փոխանցվում սկզբնական տեղեկատվությունը տնօրինողին (վարչական ռեգիստրին) կամ տրամադրվում երրորդ անձանց վարչական նպատակներով օգտագործելու համար:

Աղբյուրը՝ ՄԱԿ-ի Եվրոպական տնտեսական հանձնաժողով, Համաշխարհային բանկ, ECE-WORLDBANK/2003/W1/2, 11.08.2003

***Տես՝ «Ի՞նչ է վարչական ռեգիստրը՛ փաստաթուղթը** http://www.armstat.am/file/doc/99465738.pdf :

Վարչական ռեգիստրների ձևավորման և օգտագործման հետ կապված հիմնախնդիրներ

- սպառողները պետք է ընկալեն վիճակագրական տեղեկատվություն մատուցողներին, մասնավորապես՝ ազգային վիճակագրական ծառայություններին, որպես որոշակի քաղաքականության կողմնորոշված պետական ինստիտուտներից արմատապես տարբերվող կազմակերպություններ,
- վարչական և վիճակագրական նպատակների և դրանց միջև փոխադարձ կապերի բովանդակության հստակ սահմանում,
- վարչական և նմանօրինակ շահերի միջև առկա բախումներում պաշտոնական վիճակագրությանը չներքաշելու երաշխիքների ապահովում,

(շարունակություն)

- վիճակագրական նպատակներով վարչական տեղեկատվության անարգել օգտագործման ապահովում,
- արդի տեղեկատվական և կոմունիկացիոն տեխնոլոգիաների հիման վրա վարչական տեղեկատվական աղբյուրների ընդլայնման խթանում,
- վարչական տեղեկատվության որակի բարելավում և մեթոդաբանության զարգացում,
- վիճակագրական նպատակներով վարչական աղբյուրների օգտագործման վիճակագրական մեթոդաբանության զարգացում և կատարելագործում:

Աղբյուրը՝ ՄԱԿ-ի Եվրոպական տնտեսական հանձնաժողով, Համաշխարհային բանկ, ECE-WORLDBANK/2003/W1/2, 11.08.2003

Պաշտոնական վիճակագության տեղեկատվական աղբյուրները

- հետազոտություններ և հարցազրույցներ,
- վարչական ռեգիստրներ:

Վարչական ռեգիստրների ինտեգրացված մոդելը

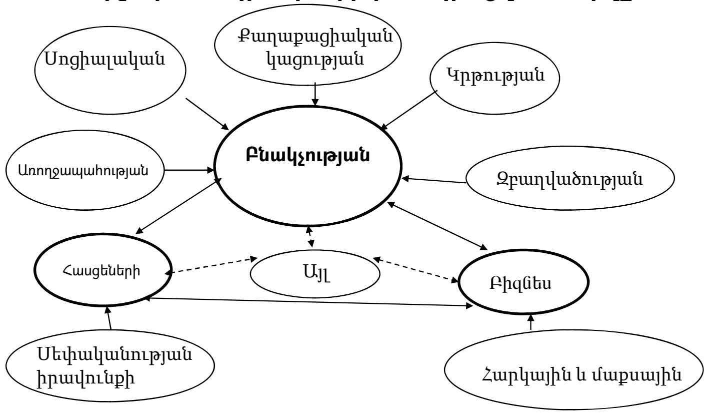

Ի՞նչ է վարչական ռեգիստրը

ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԵՐԵՔ ԳԼԽԱՎՈՐ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

- Հասարակության ներքին և արտաքին անվտանգության ապահովում
- Հասարակության յուրաքանչյուր անդամի կայուն զարգացման համար նախադրյալների ձևավորում
- Հասարակության այն անդամների նվազագույն կարիքների ապահովում, որոնք դեռ և/կամ արդեն   ի վիճակի չեն դրանք ինքնուրույնաբար հոգալու

ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ԻՐԱՑՆՈՂ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐ

- Վարչական լիազորությունների տիրապետող պետական մարմիններ (նախարարություններ, գերատեսչություններ և այլն)
- Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ
- Հանրային ծառայություններ մատուցող (ոչ վարչական բնույթի) պետական մարմիններ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ (ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱՑՄԱՆ) ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

- **Իրավունքների և պարտավորությունների գրանցում ու հաշվառում,**
- **Գործունեության արտոնումներ, թույլատրություն, արգելում և կանխարգելում,**
- **Խրախուսում ու խաթարում,**
- **Կարգավորում,**
- **Վերահսկողություն,**

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ
(շարունակություն)

- Ստուգում, ստուգաճշտում, տեսչական զննում և դիտազննում,
- Վեճերի քննարկում ու լուծում,
- Պատժի և սահմանափակումների կիրառում,
- Արտոնություններ, փոխհատուցումներ և անհատույց օժանդակության տրամադրում,
- Այլ գործիքներ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐՆԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

- **Հասկացությունների և չափորոշիչների սահմանում**
- **Դասակարգումներ (կարգավիճակների, գործունեության տեսակների, արտադրանքի, վարչատարածքային և այլ միավորների)**
- **Կոդավորում (միասնական՝ նույնականացման հնարավորություններով)**
- **Անվանական հասցեական տեղեկատվություն (վարչական գործիքների կիրառման արդյունքում ձևավորված)**

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐՆԵՐԻ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄԸ

Վարչական ռեգիստրները պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից վարվող անվանական՝ հասցեական տվյալների բազաներ (շտեմարաններ) են, որոնք հիմք են և հետևանք վարչական ներգործությունների համար:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

- **Վարչական ռեգիստրները ձևավորող մարմիններ (իրենց վերապահված անվանական՝ հասցեական վարչական ներգործության լիազորության իրացում)**
- **Այլ վարչական լիազորությունների տիրապետող մարմիններ (նույնականացնելով այլ վարչական ռեգիստրների անհատական տվյալների հետ)**
- **Վիճակագրական մարմիններ (վիճակագրական բնույթի հանրային ծառայություններ մատուցելու համար)**
- **Գիտակրթական հաստատություններ և անհատ հետազոտողներ (գիտահետազոտական և կրթական ծառայություններ մատուցելու համար)**

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՌԵԳԻՍՏՐՆԵՐԻ ՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

- Պաշտոնական վիճակագրությունը, որպես վիճակագրական տեղեկատվություն մատակարարող, իրավասու է օգտագործել և ձևափոխել վարչական ռեգիստրներից ստացված տեղեկատվությունը՝ վիճակագրական սահմանումներին և դասակարգիչներին դրանց համապատասխանությունն ու համադրելիությունը ապահովելու նպատակով:
- Այդ եղանակով ստացված տվյալները չեն փոխանցվում սկզբնական տեղեկատվությունը տնօրինողին (վարչական ռեգիստրին) կամ տրամադրվում երրորդ անձանց վարչական նպատակներով օգտագործելու համար:

Աղբյուրը՝ ***ՄԱԿ-ի Եվրոպական տնտեսական հանձնաժողով, Համաշխարհային բանկ, ECE-WORLDBANK/2003/W1/2, 11.08.2003***

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՆԿԱՏՄԱՄԲ ՎՍՏԱՀՈՒԹՅԱՆ ՊԱԿԱՍԻ ՕԲՅԵԿՏԻՎ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ*

****Մշակված է ըստ միջազգային գիտաժողովներում խնդրո առարկայի վերաբերյալ քննարկումների ամփոփումների, հաշվի առնելով պարոն Լարս Թիգենսենի (Դանիայի Վիճակագրություն)մեկնաբանությունները:***

Նպատակը

- **Վստահության պակասի խնդիրը բնութագրական է մարդկային գործունեության բոլոր բնագավառներին: Այս առումով վիճակագրությունը բացառություն չէ:**
- **Սույն փաստաթղթի նպատակն է իրազեկել վիճակագրական տեղեկատվության սպառողներին պաշտոնական վիճակագրական արտադրողների անկախության անհրաժեշտության մասին: Դա Եվրոպական վիճակագրության փորձառության օրենսգրքի առաջին սկզբունքի էությունն է, որն ընդգծում է, որ ազգային վիճակագրական ծառայությունները չպետք է ծառայեն հատուկ քաղաքական կամ տնտեսական շահերին:**

Պաշտոնական վիճակագրության նկատմամբ վստահության պակասի օբյեկտիվ պատճառներն են՝

1. Սպառողների տարբեր հեռանկարները,
2. Սպառողների տարաբնույթ շահերը,
3. Շահառուների վերաբերմունքը,
4. Մեթոդաբանության բազմաշերտությունը,
5. Պետական ինստիտուտների նկատմամբ վստահության ընդհանուր պակասը:

1. Սպառողների տարբեր հեռանկարները

Վիճակագրական տեղեկատվությունը կարող է կոնֆլիկտ ունենալ սպառողի փորձի հետ: Վիճակագրական միջինը կարող է հաճախ շեղվել անհատական փորձից: Հետևաբար, *այնքանով, որքանով որ անհատներն ունեն տարբեր հեռանկարներ և ֆիզիկապես նույնական չեն,* վիճակագրության որակը կարող է տարբեր գնահատականների արժանանալ:

Տարբերությունը հեռանկարում կախված է սեռից, տարիքից, ազգությունից, կրոնից և այլն, ինչպես նաև, առավել անձնական բնութագրերից:

2. Սպառողների տարաբնույթ շահերը

Վիճակագրական սպառողները պատկանում են հանրության տարբեր հատվածների և այդպիսով հանդիսանում են տարբեր քաղաքական, տնտեսական և այլ շահերի կրողներ: Հետևաբար նրանց սպասումները վիճակագրության նկատմամբ տարբեր են: Այսպիսով, վիճակագրությունն ընկալվում է որպես լավ լուր մեկ սպառողի համար, կարող է լինել վատ լուր մյուս սպառողի համար և ոչ տեղին՝ երրորդի համար:

3. Շահառուների վերաբերմունքը**

Պաշտոնական վիճակագրությունում շահառուների երեք խմբերն են՝ ռեսպոնդենտները, վիճակագրական տեղեկատվության սպառողները և հարկատուները: Նրանք ունեն տարաբեռ վերաբերմունք վիճակագրության նկատմամբ:

Ռեսպոնդենտները hակված են մտածելու, որ տեղեկատվություն տրամադրելը լրացուցիչ աշխատանքային ծանրաբեռնվածություն է:

Վիճակագրական տեղեկատվության սպառողները hակված են պահանջելու առավել շատ և մանրակրկիտ վիճակագրություն:

Հարկատուները (պետական բյուջեն) ունեն համոզմունք, որ այլ ծախսերն առավել հրատապ են և կարևոր, քան վիճակագրության համար ծախսերը: Պարադոքսն այն է, որ ցանկացած անձ միաժամանակ և՛ ռեսպոնդենտ է, և՛ վիճակագրական տեղեկատվության սպառող, և՛ հարկատու: Հետևաբար, նրա վերաբերմունքը վիճակագրության նկատմամբ կախված է նրանից, թե շփման պահին այդ երեք դերակատարումներից որով է նա հանդես գալիս:

** **Տե՛ս** ***հաջորդ պապկերը:***

4. Մեթոդաբանության բազմաշերտությունը

- Վիճակագրությունը շատ հաճախ օգտագործվել է ապակողմնորոշելու մարդկանց, և առկա են ոչ գիտական ու սխալ վիճակագրական մեթոդաբանության օրինակներ, որոնք միտումնաբար օգտագործվել են հարմարեցնելու հատուկ քաղաքական, տնտեսական կամ այլ շահերին:

  Դա հաղթահարելու նպատակով միջազգային հանրությունը համաձայնվել է ստանդարտների և մեթոդաբանությունների շուրջ՝ սկսած ՄԱԿ-ի վիճակագրական հանձնաժողովի ձևավորումից՝ 1947թ.-ին:

- Հիմնավորապես վիճակագրական մեթոդաբանությունը բաղկացած է 6 տարրերից՝
  - **Տեսական շերտ**
    - Սահմանումներ,
    - Դասակարգումներ
    - Մաթեմատիկական տեսություն և մոդելներ,
  - **Գործնական շերտ**
    - Տվյալների աղբյուրներ, այսինքն հետազոտություններ և վարչական ռեգիստրներ
    - Տվյալների հավաքագրման, մշակման գործիքակազմ,
    - Տարածման քաղաքականություն, ներառյալ հրապարակման օրացույցը և վերանայման քաղաքականությունը:

Որպեսզի վիճակագրությունը վստահելի լինի, մեթոդաբանությունները և քաղաքականությունները պետք է լինեն թափանցիկ, այսինքն փաստաթղթավորված և հրապարակված բոլորի համար՝ տեսնելու և հարցումներ կատարելու:

4. Մեթոդաբանության բազմաշերտությունը *(շարունակություն)*

Վերոհիշյալ տարրերից յուրաքանչյուրն էլ պարունակում է գիտական աբստրահում, ինչն էլ վստահության պակասուրդի պատճառներից է հանդիսանում:

Դրանցից առավել ակնառուն վերագրվում է ընտրանքին՝ շատ սպառողներ չեն հասկանում լավ մշակված ներկայացուցչական ընտրանքների ուժը, բայց հակված են միայն հավատալու միկրոմակարդակի տվյալներին:

Մյուս կարևոր պատճառը վերաբերում է վիճակագրության յուրաժամանակության, որակի, ամբողջականության և օգտավետության միջև առկա կոնֆլիկտին (Տե՛ս *հաջորդ* պատկերը):

Բարձր որակի վիճակագրությունն ամբողջական տվյալներով, որն ապահովում է ցուցանիշի օգտավետությունը, պահանջում է երկարատև աշխատանք, ինչն էլ այն դարձնում է պակաս արդիական, ի համեմատություն թերի ամբողջականությամբ գերյուրաժամանակ շտապ հավաքագրված տվյալներով ամփոփված ցուցանիշի:

4. Մեթոդաբանության բազմաշերտությունը *(շարունակություն)*

Վստահության պակասի համար այլ, բայց ոչ պակաս կարևորություն ունեցող պատճառներից են դասակարգումները և տեղեկատվության աղբյուրները:

Տարբեր մակարդակները դասակարգումների շրջանակում օգտագործվում են, որպեսզի ընդգծեն տվյալների որակը և օբյեկտի յուրահատկությունները վիճակագրության համար: Դա կարող է առաջացնել անհասկացություն, երբ սպառողները համեմատում են այլ տվյալների հետ կամ փորձում են ստանալ որոշակի եզրահանգումներ վիճակագրությունից:

Տվյալների աղբյուրները հաճախ լիակատար չեն և ոչ ամբողջովին են համապատասխանում միջազգային վիճակագրական ստանդարտների և մեթոդաբանությունների պահանջներին: Վարչական ռեգիստրները հանդիսանալով տեղեկատվության կարևորագույն աղբյուրներից մեկը երբեմն ոչ միայն ամբողջական չեն, այլև վարչական տեղեկությունները կարող են կարիք ունենալ վերափոխվելու, համաձայն թափանցիկ, լավ փաստաթղթավորված մեթոդների, որպեսզի դառնան կիրառելի վիճակագրական փոփոխականներ:

5. Պետական ինստիտուտների նկատմամբ վստահության ընդհանուր պակասը

Քաղաքակրթության ողջ պատմության մեջ, ցավոք, գերիշխում է պետական ինստիտուտների նկատմամբ հասարակության վստահության ցածր չափաբաժինը: Հետևաբար, ողջ աշխարհում ազգային վիճակագրական ծառայություններն ավել կամ պակաս չափով տառապում են հանրության վստահության պակասից: Դա նաև վերաբերում է Եվրամիության և Տնտեսական զարգացման ու համագործակցության կազմակերպության անդամ երկրների վիճակագրությանը: Չնայած այն հանգամանքին, որ ազգային վիճակագրական ծառայությունները հիմնվել են, ընդհանուր առմամբ, համաձայն հանրությանը ծառայելուն ուղղված սկզբունքներին, միևնույն է դրանք դիտվում են որպես մենաշնորհներ՝ առանց այլընտրանքի կամ հանրության համար համեմատելու նպատակով մրցակցող տեղեկատվության: